

วรรณภา จงจิตรไพศาล: การดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาลตามเกณฑ์มาตรฐานการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ของโรงพยาบาลภาครัฐในประเทศไทย พ.ศ.2547 (Occupational Health Practice for Healthcare Workers Compared to Hospital Accreditation Criteria in Thai Governmental Hospitals, 2004) อ. ที่ปรึกษา: ศ.ดร.นพ.พรชัย สิทธิศรัณย์กุล, อ.ที่ปรึกษาร่วม: นพ.อดุลย์ บัณฑิตกุล. 153 หน้า ISBN 974-17-7054-5

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาลของโรงพยาบาลภาครัฐทั่วประเทศ เก็บข้อมูล ระหว่าง เดือนสิงหาคม ถึง พฤศจิกายน 2547 โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ถึงผู้รับผิดชอบการดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาล จำนวน 515 แห่ง จากกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงพยาบาล มีการตอบกลับ จำนวน 419 แห่งคิดเป็นร้อยละ 81.4 และสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัยและการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล จำนวน 7 ท่าน เปรียบเทียบความแตกต่างโดย t-test, ANOVA และ Correlation ส่วนข้อมูลการสัมภาษณ์นำเสนอด้วยข้อความเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า โรงพยาบาลทุกแห่งมีการดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาล ส่วนใหญ่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ระดับปฐมภูมิ มีขนาดน้อยกว่า 121 เตียง เข้าร่วมแต่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานหรือคุณภาพ มีรูปแบบการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ไม่มีการแยกหน่วยงานอาชีวอนามัยออกเป็นอิสระ ทีมงานด้านอาชีวอนามัยประกอบด้วยพยาบาลหรือนักวิชาการ โดยมากกว่าร้อยละ 50 ไม่มีความรู้และไม่มีเครื่องมือด้านอาชีวอนามัย

ด้านข้อมูลการจัดการบริการอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาล ซึ่งมีการประเมินเป็น 5 ระดับ พบว่า ในภาพรวมการดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาล อยู่ในระดับต่ำและพบว่า ระดับความพร้อมในการจัดการบริการอาชีวอนามัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร ด้านนโยบายและด้านทรัพยากร มากกว่าร้อยละ 60 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ โดยด้านการจัดองค์กรมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด (2.27) ขณะที่ด้านบุคลากรมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด (1.93) เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาล ระหว่างโรงพยาบาลที่ผ่านและไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานหรือคุณภาพ ในภาพรวมพบว่า ปัจจัยระดับความพร้อมในการจัดการบริการอาชีวอนามัยทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสูง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ 1.ปัจจัยด้านหน่วยงาน ได้แก่ ระดับบริการ โรงพยาบาล ขนาดโรงพยาบาล การจัดทำมาตรฐานหรือคุณภาพ การแยกหน่วยงานอาชีวอนามัย การมีเครื่องมืออาชีวอนามัย 2.ปัจจัยด้านทีมงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่รับผิดชอบงานอาชีวอนามัย การศึกษาหรือการอบรมด้านอาชีวอนามัย การรับผิดชอบงาน 3.ปัจจัยระดับความพร้อมในการจัดการบริการอาชีวอนามัย ได้แก่ ด้านการจัดองค์กร ด้านบุคลากร ด้านนโยบาย ด้านทรัพยากร โรงพยาบาลส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่า ปัญหาในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ขาดทีมงานที่มีความรู้ในการรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้มีการดำเนินงานเป็นทีมสหวิชาชีพที่มีความรู้ด้านอาชีวอนามัยและมีการปรับปรุงข้อกำหนดด้านอาชีวอนามัยในการจัดทำมาตรฐานหรือคุณภาพโรงพยาบาลให้อยู่ในหมวดที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญ รวมทั้งพัฒนาเป็นแนวทางการดำเนินงานอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาล

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการจัดการบริการอาชีวอนามัยสำหรับบุคลากรโรงพยาบาลของโรงพยาบาลภาครัฐในประเทศไทย ยังอยู่ในระดับต่ำ มีโอกาสในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาข้อกำหนดการดำเนินงานอาชีวอนามัยในการจัดทำมาตรฐานหรือคุณภาพโรงพยาบาลให้เกิดความชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้โรงพยาบาลเกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

สาขาวิชา อาชีวเวชศาสตร์

ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4674778530: MAJOR OCCUPATIONAL MEDICINE

KEY WORD: OCCUPATIONAL HEALTH PRACTICE / HEALTHCARE WORKERS / HOSPITAL ACCREDITATION

WUNNA CHONGCHITPAISAN: OCCUPATIONAL HEALTH PRACTICE FOR HEALTHCARE WORKERS COMPARED TO HOSPITAL ACCREDITATION CRITERIA IN THAI GOVERNMENTAL HOSPITALS, 2004. THESIS ADVISOR: PROF.PORNCHAI SITHISARANKUL, M.D., MPH, DrPH. THESIS COADVISOR: ADUL BANDHUKUL, M.D. 153 pp. ISBN 974-17-7054-5

The purpose of this descriptive study was to explore the occupational health (OH) practice for healthcare workers (HCW) in Thai Governmental Hospitals. From August to November 2004, questionnaires were mailed directly to the responsible person of OH practice in 515 hospitals stratified sampled by number of beds. The response rate was 81.4 % (n=419). In-depth interviews were conducted for 7 occupational health and hospital accreditation experts. T-test, ANOVA and Correlation were used for statistical analyses. In-depth interviews were presented in text.

The result of this study revealed that all participating hospitals provided OH service for HCW. Most hospitals were attached to the Ministry of Public Health, provided primary service, had less than 121 beds, and participated in quality improvement activities. Almost all hospitals appointed a committee in which OH personnel were included as core component but OH unit was not independent. Most of OH staffs were female nurses with mean age of 38 years old. More than half of OH staffs did not have OH qualification and proper equipment. The OH practices were assessed by 5 rating scales and found in general that the OH practice for HCW was quite low. The readiness of providing OH service comprised of 4 aspects: organization, personnel, policy and resource. For each aspect, approximately 60% of the hospitals were rated as low. "Organization" was rated highest (2.27) while "Personnel" scored lowest (1.93). Comparing between quality accredited and not -accredited hospitals, the readiness OH service differed significantly across all 4 aspects.

Factors significantly associated with OH practice for HCW were as followed: "Organization factors" (health service level, number of beds, quality improvement activity, independent OH unit, proper equipment), "personnel factors" (gender, age, education level, duration of work in OH, studying or training in OH, working full time), and " the readiness of providing OH service factors"(organization, personnel, policy, resource). While some hospitals pointed out that under-qualified OH staffs and lacked of independently responsible staffs could potentially impeded OH service. Expert interviews suggested a multidisciplinary committee with qualified OH staffs. Occupational health element related to accreditation criteria should be developed to attract top manager's attention, and set as a guideline for OH practice.

In conclusion, this study revealed that OH practice for HCW in Thai Governmental Hospitals had low score. However, it could be improved through hospital accreditation criteria activity by development of specific criteria for OH service, particularly those for HCW to sustain quality improvement activities in hospitals.

Department Preventive and Social Medicine
Field of study Occupational Medicine
Academic year 2004

Student's ..... *W. Chongchitpaisan*
Advisor's ..... *Pornchai Sithisarankul*
Co-advisor's signature... *Adul Bandhukul*